

BESLUTSPROTOKOLL
Sammanträdesdatum
2024-03-13

Arbetstidsnämndens kansli
Sveriges Kommuner och Regioner

Diarienummer: SKR 240215a, Sobona 2024/0042

Plats och tid: Hornsgatan 20, den 13 mars 2024 kl. 9.00-12.00

Dispensansökan från Räddningstjänsten Östra Götaland

Arbetstidsnämndens beslut

Arbetstidsnämndens beslut framgår av bilaga, 3 sidor.

Tidsperiod för beviljad dispens

Tidsperiod framgår av bilagan.

Ärendeberedning

Ärendet har beretts av Sobona, Kommunal och Allmänkommunal verksamhet.

Beslutet expedierat 2024-03-20

Ordförande

Anders Ferbe

Bakgrund

Den 30 november 2022 gjordes på det kommunala området ändringar i kollektivavtalens arbetstidsbestämmelser. Ändringarna föranleddes av kritik från EU-kommissionen som hotade att stämna Sverige för fördragsbrott då arbetstidslagen och kollektivavtalens tillämpning inte garanterade arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila under en 24-timmarsperiod.

För att uppfylla kraven i EU:s arbetstidsdirektiv skärptes reglerna i Allmänna bestämmelser (AB) § 13. Huvudregeln i § 13 mom. 5 är att arbete och dygnsvila ska förläggas alternerande under varje period om 24 timmar så att arbete och vila regelbundet följer på varandra.

I undantagsfall får huvudregeln frångås och det gäller endast vid kombinationen arbete och jour om det föreligger särskilda skäl i verksamheter med ansvar för liv, hälsa och säkerhet.

Bedömningen av om det föreligger särskilda skäl ska tydligt motiveras och göras utifrån en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila, vilket följer av en skyddslagstiftning, och verksamhetens behov av att säkra bemanningen. Den sammanlagda tiden får då som högst uppgå till 20 timmar.

Ändringarna i AB § 13 gäller från den 1 oktober 2023.

I maj 2023 gjordes följdändringar i vissa bilagor till AB, bland annat Bilaga R som avser räddningstjänsten. De nya bestämmelserna i avtalet samt bilagor träder i kraft den 1 februari 2024.

Samtidigt med ändringarna i bilagorna till AB träffades en överenskommelse om möjlighet till dispens från AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga J och R till AB i samband med planerad arbetstidsförläggning. Den sammanlagda arbetstiden får då som högst uppgå till 24 timmar. I överenskommelsen konstaterar centrala parter att dispens ska tillämpas restriktivt.

Frågor om dispens beslutas av en särskilt inrättad arbetstidsnämnd. Dispens kan beviljas i högst ett år.

Bestämmelserna om dispens finns i överenskommelsen om dispens § 3 och har följande lydelse.

§ 3 Dispens

Centrala parter inrättar ett dispensförfarande som ska tillämpas restriktivt.

Dispens innebär att den sammanlagda arbetstiden vid planerad förläggning av arbete i kombination med jour enligt AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga till AB kan överstiga 20 timmar. Den sammanlagda arbetstiden får dock som högst uppgå till 24 timmar.

Det ska vid dispens alltid göras en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila och verksamhetens behov av att säkra bemanningen.

Arbetsgivaren är skyldig att uttömma alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga innan dispens kan ges. Dispens beviljas endast då inga andra rimliga åtgärder står till buds, det vill säga när det är nödvändigt att förlägga arbete i kombination med jour längre än 20 timmar för att verksamheten ska kunna upprätthållas. Det kan till exempel handla om enstaka verksamheter i glesbygd och/eller då tillgången på viss specifik kompetens är begränsad och kräver sådan förläggning.

Räddningstjänsten kan i vissa fall behöva dispens mot bakgrund av samhällets ansvar att vid olyckor eller överhängande fara för olyckor säkerställa ett skydd för liv och hälsa, egendom och miljö. Dispens kan beviljas under förutsättning att arbetsgivaren prövat alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga och gjort bedömningen att ett undantag är nödvändigt för att uppfylla verksamhetens behov.

Anmärkning

Dispensen avser endast det planerade undantaget i AB § 13 mom. 5 och motsvarande bestämmelser i bilagor. I övrigt gäller § 13 och bilagor i sin helhet.

Ansökan från Räddningstjänsten Östra Götaland

Räddningstjänsten Östra Götaland (RTÖG) har inkommit med ansökan avseende dispens om avvikelser från AB § 13 mom. 5 och Bilaga R.

Ansökan omfattar all uttryckande personal vid de fyra heltidsstationerna i Linköping och Norrköping, sammanlagt cirka 100 brandmän, cirka 30 styrkeledare och cirka 10 insatsledare.

Dispens söks för sommarsemesterperioden 2024 (juni – augusti).

RTÖG är ett kommunalförbund (räddningstjänstförbund) som ansvarar för räddningstjänsten Linköpings, Norrköpings, Söderköpings, Valdemarsviks och Åtvidabergs kommuner med sammanlagt 329 000 invånare och en yta på 5270 kvm. RTÖG har 450 medarbetare fördelade på fyra heltidsstationer, 12 RIB-stationer (deltidsstationer), fyra räddningsvärn och en utbildningsanläggning. Bemanningen vid förbundets fyra heltidsstationer, två i Linköping och två i Norrköping, är densamma och består av en styrkeledare och fem brandmän. Därutöver finns också dygnet runt två insatsledare, en i respektive stad. Varje brandstation har samma basförmågor och därutöver särskilda förmågor som skiljer sig mellan stationerna.

RTÖG har en varierad riskbild med både kuststräcka och skärgård, europavägar, tre flygfält och ett 50-tal företag som klassas som farliga enligt lagen om skydd mot olyckor. Del av förbundets område utgörs av planeringszonen kring kärnkraftverket i Oskarshamn.

Som skäl för RTÖG bland annat anfört följande.

RTÖG har undersökt fem olika nya schemalösningar inför 1 februari 2024. I det nya schemat som tillämpas sedan dess är dygnspasset på helgerna borttaget. Därmed har antal dagar med dygnstjänstgöring minskat med hälften på årsbasis, jämfört med tidigare. RTÖG bedömer att schema med 20-timmarspass på helgerna inte kan förbättra bemanningssituationen under sommaren.

RTÖG är i nuläget inte bemannade för att klara av att ge lagstadgad semester och andra lagstadgade ledigheter under sommarmånaderna. Fler medarbetare än normalt har nyligen avslutat sina anställning och risk föreligger att vissa operativa förmågor inte kan upprätthållas under sommaren.

Rekrytering av sommarvikarier är klar men det saknas erfarna styrkeledare, brandmän och brandmän med specialkompetens för att klara bemanningen. Vissa av förbundets särskilda förmågor är särskilt viktiga att upprätthålla under sommarmånaderna till exempel rökdykare.

RTÖG arbetar aktivt med åtgärder för att klara bemanningen framöver utan behov av dispens efter sommaren, bl.a. genom ökad kapacitet i intern utbildningsverksamhet. RTÖG ser också över arbetssätt och behov av ökad personalnumerär.

Bedömning

Ansökan om dispens avser räddningstjänsten. Kraven för dispens är desamma oavsett om arbetstagarna omfattas av AB eller Bilaga R.

Av ansökan framgår att RTÖG söker dispens för att förlägga arbetspass upp till 24 timmar under semesterperioden 2024 (juni – augusti). RTÖG har framfört en rad skäl för sin dispensansökan samt beskrivit vilka åtgärder som har vidtagits för att kunna förlägga arbetstid enligt AB/Bilaga R.

Det är för parterna känt att sommarsemesterperioden är problematisk för räddningstjänsten. Verksamhetens behov ska uppfyllas trots att det finns färre personer med rätt kompetens att tillgå. Parterna har därför valt att lyfta ut frågan om dispens för semesterperioden i ett särskilt delbeslut i syfte att skapa förutsättningar för semesterplaneringen.

Då RTÖG:s ansökan enbart avser semesterperioden blir Arbetstidsnämndens beslut dock inte ett delbeslut utan avser hela ansökan.

Beslut

Arbetstidsnämnden beviljar dispens för att möjliggöra förläggning av arbetstid upp till 24 timmar under den lagstadgade semesterperioden (1 juni- 31 augusti) 2024.

Beslutet avser begränsad tid och förutsätter att arbete med omställning till de nya arbetstidsbestämmelserna fortgår.